

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

ЛУЖЕЦЬКА Надія Анатоліївна

УДК 351: [379.8 : 364.69 – 053.2](043.3)

**МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ НАРКОМАНІЇ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Одеса – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник

доктор наук з державного управління, професор
ПРИХОДЧЕНКО Людмила Леонідівна,
Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України,
завідувач кафедри публічного управління та регіоналістики.

Офіційні опоненти:

доктор наук з державного управління, професор
РАДЧЕНКО Олександр Віталійович,
Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького,
головний науковий співробітник науково-дослідного відділу;

кандидат наук з державного управління
ХУДОБА Олександра Василівна,
Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України,
докторант.

Захист відбудеться «___» квітня 2018 р. о _____ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.863.01 в Одеському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Генуезька, 22, к. 212.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (65009, м. Одеса, вул. Генуезька, 22).

Автореферат розісланий «___» березня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.В. Нагорна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження визначається насамперед тим, що проблема розповсюдження наркотиків сьогодні є фактором, який створює реальну загрозу для життєдіяльності національних суспільств і органів влади, суверенітету держав та демократичності політичних інститутів, стабільності фінансово-економічних та політичних систем, як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Протягом останніх років в Україні спостерігається стійка тенденція до подальшого загострення проблем, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що створює безпосередню загрозу генофонду нації, забезпеченню правопорядку, національній безпеці країни. А світовий досвід переконливо свідчить, що поширення ВІЛ-інфекції/СНІДу призводить до зменшення тривалості життя, зростання потреби у медичних послугах, загострення проблем бідності, соціальної нерівності та сирітства, подолання яких потребує постійного збільшення видатків із державного, обласного та міського бюджетів.

На поширення наркоманії впливають фактори, обумовлені, як складною соціально-політичною ситуацією (економічна нестабільність, рівень бідності та безробіття, розшарування суспільства за рівнем доходів, невідповідність темпів розвитку інфраструктури медичної та соціальної допомоги темпам поширення епідемії; недостатнє фінансування та недосконала система інформування населення з питань запобігання інфікуванню), так і недостатністю забезпечення комплексних систематичних профілактичних заходів. Безпосередню загрозу національній безпеці держави створює недосконалість державної системи управління у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, збільшення обсягів вживання наркотичних засобів та психотропних речовин не за медичним призначенням. Неврегульованість багатьох правових питань функціонування механізму протидії наркоманії, нагальна потреба у формуванні ефективної моделі координації дій правоохоронних та інших органів влади, що беруть участь у цій справі, відсутність монографічних досліджень і єдності наукових поглядів щодо порушеної проблематики зумовлюють актуальність теми даного дослідження, як у науковому, так і в практичному відношенні.

Методологічне підґрунтя проведеного дослідження складають фундаментальні праці з державного управління Г. Атаманчука, В. Афанасьєва, В. Бакуменка, М. Іжі, В. Козбаненка, В. Князева, А. Колодій, С. Кравченка, П. Надолішнього, Н. Нижник, Л. Приходченко, О. Радченка, Л. Сморгунова, В. Тертички, Ю. Тихомирова та багатьох інших вітчизняних і зарубіжних науковців, в яких здійснено соціально-філософський аналіз державного управління, обґрунтовано методологічну роль понять, категорій та принципів, парадигм в аналізі суспільних процесів, вивчення проблемних питань реалізації державної політики. А також дослідження питань, пов'язаних з управлінням у сфері охорони здоров'я, безпосередньо запобіганням наркоманії, проведеними М. Білінською, М. Погорецьким, Я. Ступником, І. Хожило, О. Худоби та ін.

Нагальність дослідження теми зумовлена, як соціально практичною значущістю реалізації державної політики протидії та запобігання наркоманії, так і невирішеністю низкою теоретико-методологічних проблем дослідження. Тому дисертація є спробою дослідження й узагальнення певного кола питань, що досі залишаються поза увагою науковців, а саме: осмислення теоретичних і практичних аспектів удосконалення механізмів реалізації державної політики протидії та запобігання наркоманії в руслі соціально-економічних і політичних реальностей українського сьогодення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота здійснювалася в межах виконання науково-дослідних робіт за комплексним науковим проектом: “Державне управління і місцеве самоврядування”. А саме: науково-дослідної теми: “Сучасні підходи до використання ресурсного потенціалу регіонального управління” (номер державної реєстрації 0113U001740) протягом 2013 р., де автором як виконавцем було досліджено регіональні особливості виконання Стратегії Херсонської області щодо реалізації державної політики протидії та запобігання наркоманії. Науково-дослідної теми “Механізми горизонтальної взаємодії в системі публічного управління в умовах децентралізації влади” (номер державної реєстрації 0115U001261), де автором було розглянуто взаємодію органів влади при реалізації державної політики з протидії та запобігання наркоманії.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні механізмів реалізації державної політики щодо протидії та запобігання наркоманії в умовах реформування системи державного управління України та розробки конкретних пропозицій з їх удосконалення.

Для досягнення поставленої мети визначено такі дослідницькі *завдання*:

- визначити концептуальні підходи до проведення дослідження державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії як наукової проблеми теорії та практики;
- дослідити причини виникнення наркоманії та механізми її поширення, уточнити сутнісні характеристики й основні поняття: “наркоманія”, “механізм державного управління”, “механізм реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії”;
- вивчити зарубіжний досвід реалізації державної політики та визначити можливості його адаптації до вітчизняних реалій;
- обґрунтувати змістовні складові механізму координаційної взаємодії суб’єктів реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії;
- проаналізувати механізми реалізації державної політики з протидії та запобігання наркоманії, зокрема щодо здійснення роз’яснювальної та профілактично-просвітницької діяльності;
- надати рекомендації щодо вдосконалення механізмів реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії.

Об’єктом дослідження є державна політика з протидії та запобігання наркоманії.

Предметом дослідження є механізми реалізації державної політики з протидії та запобігання наркоманії.

Методи дослідження. Міждисциплінарний розгляд проблеми вдосконалення механізмів реалізації державної політики з протидії та запобігання наркоманії забезпечується дослідницьким арсеналом, має багаторівневий характер, включає сукупність загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, емпіричного і теоретичного рівнів дослідження.

Системний аналіз сприяв дослідженню діяльності суб'єктів реалізації державної політики, включених у більш широкий комплекс зв'язків і відносин, деталізацію і розкриття їх сутності. Компаративний та логіко-семантичний методи надали змогу дослідити категорійно-понятійний апарат предмета дослідження. Діалектичний метод став основою аналізу чинного законодавства та практики застосування категорій “наркоманія” та “державна політика”, “механізми реалізації державної політики”. Логічне узагальнення, метод порівняльного аналізу широко застосовувалися на різних стадіях роботи (при вивченні механізмів управління, аналізі програм). На підставі аналізу варіаційного ряду розраховано варіаційний розмах і коефіцієнт осциляції; використано метод групування і порівняння. Аналіз і синтез, моделювання сприяли вдосконаленню процесу вироблення концептуального підходу до створення системи протидії та запобігання наркоманії, абстрагування та узагальнення використовувалося при формулюванні висновків та пропозицій.

Емпіричну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, матеріали періодичних видань, статистичні матеріали результатів діяльності щодо протидії та запобігання наркоманії.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і концептуальних підходів, сукупність яких сприятиме вдосконаленню механізмів реалізації державної політики з протидії та запобігання наркоманії шляхом їх застосування на практиці. У результаті проведеного дослідження отримано нові наукові й практичні результати:

уперше:

– обґрунтовано, що застосування комплексного підходу до вдосконалення механізмів реалізації державної політики протидії та запобігання наркоманії в умовах реформування системи державного управління України надасть змогу забезпечити оздоровлення загальноекономічної і духовно-етичної атмосфери в державі. Ефективність державної політики протидії та запобігання наркоманії перебуває в прямій залежності від скоординованості дій суб'єктів її виконання: реалізації концептуальних документів, якими забезпечується стратегія та програми; здійснення конкретної діяльності щодо запланованих заходів органами публічної влади; застосування новітніх технологій протидії наркобізнесу; інформаційного та просвітньо-роз'яснювального забезпечення; сприяння модернізації матеріально-технічної бази профілактично-лікувальних закладів; фінансування; створення системи підготовки та підбору спеціалістів, які володіли б належним кваліфікаційним рівнем; забезпечення соціального контролю за поширенням наркоманії

удосконалено:

- понятійний апарат науки державного управління, зокрема методичні підходи до визначення категорій “наркоманія” та “державна політика”, “механізми реалізації державної політики”, з урахуванням специфіки самого явища наркоманії, особливостей причин її виникнення і поширення;

дістали подальшого розвитку:

- класифікація причин виникнення наркоманії, шляхом її систематизації та доповненнями з точки зору державно-управлінського підходу; пропозиції щодо вдосконалення профілактично-просвітницької діяльності з протидії та запобігання наркоманії;

- обґрунтування взаємозв'язку між показниками поширення, розладів психіки від уживання наркотичних речовин (наркоманії) та традиціями, наявними соціальними проблемами, організаційними заходами, якістю профілактичної роботи суб'єктів реалізації державної політики запобігання та протидії наркоманії.

Практичне значення одержаних результатів. Основні концептуальні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи мають практичне спрямування та можуть бути враховані органами публічної влади, як при реалізації державної політики протидії та запобігання наркоманії, так і впровадження відповідних програм на місцевому рівні, прийнятті управлінських рішень щодо вдосконалення механізмів їх реалізації, координації зусиль всіх суб'єктів та створення належного інформаційного забезпечення. Висновки та рекомендації дослідження вже використовуються:

- *Департаментом охорони здоров'я Одеської обласної державної адміністрації* – практичні рекомендації стосовно координації діяльності органів публічної влади, формування і розвитку системи інформаційної взаємодії суб'єктів реалізації державної політики протидії та запобігання наркоманії при реалізації “Регіональної програми з протидії поширення наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011 – 2015 роки” (довідка про впровадження від 14.04.2017 № 01-15/795);

- *Комунальним закладом Вінницький обласний наркологічний диспансер “Соціотерапія Вінницької обласної державної адміністрації”* – теоретико-методичні засади щодо запровадження системного підходу до реалізації державної політики щодо протидії та запобігання наркоманії (змістовні складові механізму координаційної взаємодії суб'єктів реалізації державної політики, зокрема щодо здійснення роз'яснювальної та профілактично-просвітницької діяльності) при реабілітаційній діяльності, наданні інтегрованих і комплексних послуг із профілактики, лікування та догляду у зв'язку з ВІЛ-інфекцією серед споживачів ін'єкційних наркотиків (довідка про впровадження від 18.04.2017 № 1/1-167);

- Херсонським обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій – при підготовці навчальних програм та навчально-методичних матеріалів фахового спрямування з питань підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого

самоврядування, зокрема методичні матеріали: “Забезпечення здоров’я нації як елемент ефективного використання людського потенціалу регіону” при проведенні тематичного короткотермінового семінару (довідка про впровадження від 28.02.2017 № 01.19/32);

– Херсонським національно-технічним університетом спільно з Варненським економічним університетом в м. Варна (Болгарія) при написанні рекомендацій V Міжнародної науково-практичної конференції “Україна – Болгарія – Європейський Союз: сучасний стан і перспективи” та Аналітичної записки, зокрема наукові напрацювання “економічна складова протидії наркозлочинності: шляхи підвищення ефективності” (Акту впровадження від 03.10.2016 № 137).

Одержані результати дають можливість обґрунтувати вдосконалення механізмів реалізації державної політики протидії та запобігання наркоманії, оновити навчальні плани й програми вищих навчальних закладів, а також програми підвищення кваліфікації кадрів для органів публічної влади, що можуть бути використані в теорії та практиці управління, стратегічному плануванні та управлінні змінами.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею, усі науково-аналітичні й теоретико-методологічні висновки та рекомендації розроблені автором на основі джерелознавчого аналізу.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження апробовані автором під час: науково-практичних конференцій за міжнародною участю: “Сучасні тенденції розвитку публічного управління: теорія та практика” (м. Одеса, 2012 р.), “Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління” (м. Одеса, 2013 р.), “Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід” (м. Одеса, 2015 р.). А також міжнародних наукових конференцій аспірантів та докторантів з державного управління: “Державне управління в Україні: проблеми державотворення, виклики та перспективи” (м. Одеса, 2012 – 2017 рр.), “Україна – Бґлгария – Европейски Сьюз: сьвременно сьстояние и перспективи” (м. Варна, 2016 р.), науково-практичному семінарі “Сучасні підходи до використання ресурсного потенціалу регіонального управління” (м. Херсон, 2013 р.).

Публікації. З теоретичної проблематики дисертації автором опубліковано 5 фахових статей, з яких одна в зарубіжному виданні, та 14 праць апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, трьох додатків. Обсяг основного змісту дисертації становить 184 сторінки та містить 7 рисунків, 6 таблиць. Використано 197 джерел, у тому числі 7 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, її значущість, показано зв’язок із науковими програмами й темами, сформульовано мету й завдання, визначено об’єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову

новизну отриманих результатів і їх практичне значення, подано інформацію про апробацію і впровадження роботи, відомості про публікації, зазначено структуру дисертації та її обсяг.

У першому розділі – “Теоретико-методологічні засади дослідження механізмів реалізації державної політики щодо протидії та запобігання наркоманії” – досліджено державну політику щодо запобігання та протидії наркоманії як наукову проблему теорії та практики; на підставі наукових праць зарубіжних та вітчизняних дослідників уточнено сутнісні характеристики й основні поняття “державна політика”, “наркоманія” та визначено причини виникнення і механізми її поширення; встановлено понятійно-категоріальну визначеність “механізму державного управління”, “механізму реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії”, принципи, на яких ґрунтується механізм управління організацією.

Здійснений аналіз визначень державної політики у вітчизняній науковій літературі свідчить про наявність широкого спектру визначень державної політики і варіантів її розуміння, проте кожна точка зору заснована на відповідному критерії, або висвітлює певний концептуальний аспект. Все це дає змогу констатувати, що питання поняття та змісту державної політики постійно перебувають у центрі уваги науковців, які намагаються охопити всі аспекти державної політики: процес, акторів, інститути, інструменти, моделі, розглянути сильні та слабкі сторони наявних підходів до її вивчення.

Систематизація різних підходів до розуміння державної політики показала, що існують три головні концепції: плюралістична, суспільного вибору та детерміністська. Саме вони є теоретичним інструментом дослідження, що дає можливість визначення певної логіки виявлення необхідних умов для розробки концептуальних засад формування та здійснення державної політики в Україні.

Визначено, що наркоманія є одночасно проблемою соціальною, психологічною, медичною і правовою. Разом із тим, має особливо виражений кримінологічний аспект. Кількість чинників, які впливають на розвиток наркоманії, постійно збільшується, змінюються їх якісні характеристики. Таку, може бути комплекс причин, несприятливих умов та інших чинників, кожний з яких певною мірою зумовлює розвиток різних видів наркоманії. На рівень поширення наркоманії суттєво впливають біологічні (хімічні), соціально-психологічні та психологічні чинники, також причини й умови соціального, правового, ідеологічного, економічного, політичного та іншого характеру. При цьому формуванню наркомана сприяють такі причини, як: ринок, що вільно постачає наркотики; середовище, що сприяє або допускає застосування наркотиків; певний індивідуальний нахил (сприйняття організмом) до вади.

Складовою частиною здійснення державної політики є визначення механізму її реалізації, що передбачає сукупність засобів, методів і ресурсів, що забезпечать вжиття запланованих заходів відповідно до поставлених завдань. Існує три методологічних підходи до розв'язання проблеми реалізації державної політики, згідно з якими цей процес розглядається по-різному:

- реалізація державної політики як лінійного процесу;
- як комплексу дій різних державних структур, що пов'язані з адаптацією всіх учасників (передусім вищих керівників) упродовж усього процесу здійснення політики до умов і завдань, що необхідно вирішувати, умінням узгоджувати власні інтереси та формувати партнерські відносини;
- як діяльність із відповідними правилами (принципами), що є формальними чи неформальними, встановленими на початку або такими, що визначаються учасниками здійснення політики на основі накопиченого досвіду.

Механізм реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії є комплексом відповідних організаційно-управлінських, нормативно-правових, фінансово-економічних, соціально-психологічних заходів.

У другому розділі – “Аналіз механізмів реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії” – вивчено зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії; обґрунтовано змістовні складові механізму координаційної взаємодії суб'єктів реалізації державної наркополітики; здійснено аналіз наркоситуації в Україні; визначено механізми реалізації державної політики з протидії та запобігання наркоманії на регіональному рівні (на прикладі Одеської та Херсонської областей).

Досліджено зарубіжний досвід боротьби з наркоманією в історичній ретроспективі, здійснено огляд організаційно-правових заходів вирішення проблеми запобігання та поширення вживання наркотичних речовин на міжнародному рівні. Це надало змогу зробити висновок про те, що міжнародне співтовариство поєднує зусилля з попередження поширення зловживання наркотичними і психотропними речовинами, виробляючи уніфіковані форми контролю за ними.

На підставі аналізу зарубіжного досвіду реалізації державної політики протидії та запобігання наркоманії зазначається, що по суті відбувається поступовий перехід країн від жорсткої наркополітики з одночасним поширенням наступних концепцій зменшення шкоди немедичного вживання наркотичних засобів, психотропних речовин: декриміналізація певних видів діянь у сфері наркообігу, заміну покарання наркозалежних осіб на інші альтернативні кримінально-правові заходи. На практиці сформовано три моделі протидії наркоманії:

- “група жорсткої політики” (Малайзія, Іран, Гонконг, Пакистан, Китай та ін.), де боротьба ведеться найжорсткішими засобами – від ув'язнення на тривалі терміни до довічного, застосування смертної кари;
- “група жорсткого контролю” (США, Великобританія, Франція та ін.), в яких радикальні заходи обмежуються жорстким контролем за обігом будь-яких видів наркотичних засобів у поєднанні з пропагандою;
- ліберальна (Швеція, Нідерланди) поєднує комплекс організаційних, методологічних, правових, соціальних, фінансових, адміністративних, виховних, освітніх та ін. заходів.

Практика показує, що в чистому вигляді жодна з них не існує, тож більш детально було вивчено досвід Російської Федерації, для якої характерним є високий темп наркотизації. За п'ять років Росія вийшла на світовий наркотичний

ринок, а зараз вона входить до п'ятірки найбільших виробників і експортерів синтетичних наркотиків. Позиція держави полягає в тому, що наркоманія не визнається хворобою або залежністю, а є моральною проблемою поведінки деяких людей. Державна наркополітика ґрунтується на переконанні, що слід запроваджувати дедалі суворіші покарання в поєднанні з методикою, заснованою на принципі заповнення інформаційного вакууму.

Виявлено тенденції, що мали і мають місце в діяльності світової спільноти щодо боротьби з наркоманією. Акцентовано увагу на тому, що з урахуванням особливостей вітчизняної практики реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії світовий досвід може бути використаний щодо вдосконалення національного законодавства та реформування правової системи, планування та запровадження конкретних антинаркотичних заходів (на всіх етапах незаконного обігу наркотиків: попит – виробництво – пропозиція – поширення).

Визначено суб'єктів формування і реалізації державної політики щодо протидії та запобігання наркоманії в Україні: органи публічної, законодавчої та судової влади, громадські, професійні, релігійні об'єднання, волонтерські центри на добровільних засадах, благодійні фонди, приватні та інші структури. Показано, що серед ефективних важелів реалізації державної політики визначаються державні та суспільні інститути, правові, економічні, адміністративні, політичні та інші заходи кримінологічного впливу. Встановлено, що при цьому в Україні залишаються проблемними питання міжвідомчої координації та практичної взаємодії центральних органів виконавчої влади з іншими суб'єктами наркополітики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

Аналіз нормативно-правових актів показав, що українське законодавство стосовно поширення наркотиків та профілактики наркоманії загалом відповідає керівним принципам ООН і кращим міжнародним стандартам. Проте, значна їх частина недостатньо якісно розроблена на проектній стадії, що призводить до утворення внутрішніх колізій, як усередині самих нормативних актів, так і між ними та їх реалізацією. Констатовано, що на законодавчому рівні вирішеними є питання щодо визначення компетенції та відповідальності кожної структури, що входить в єдину систему протидії наркоманії. Однак, остронь залишаються недержавні суб'єкти, що представляють інтереси громадянського суспільства, і, навіть, окремі громадяни через різні форми самоорганізації населення, що в цілому не дає змоги підвищити загальну координацію роботи, сконцентрувати зусилля держави і громадських організацій за значимими напрямками.

Обґрунтовано, що об'єднання зусиль усіх суб'єктів щодо формування та реалізації виваженої єдиної політики, спрямованої на прогнозування та попередження негативних явищ сприятиме не тільки сповільненню темпів поширення наркоманії, психотропних речовин та прекурсорів, а також боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів. Це є можливим за умов належної координаційної функції держави. Вона реалізується через нормативно-правове регулювання, контрольно-інспекторські функції та запровадження механізмів координаційної взаємодії суб'єктів наркоманії.

Виокремлено механізми протидії та запобігання проявам наркоманії: організаційно-правовий; інституційний; фінансове, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення. Для оцінки наркологічної ситуації в Україні за 2014-2016 роки було застосовано закон “найменших” або “слабкої ланки”. Обґрунтовано взаємозв'язок між показниками поширення, розладів психіки від уживання наркотичних речовин (наркоманії) та традиціями, наявними соціальними проблемами, організаційними заходами, якістю профілактичної роботи суб'єктів реалізації державної політики запобігання та протидії наркоманії.

Показано, що в Херсонській та Одеській областях створене достатньо міцне підґрунтя щодо здійснення профілактики та боротьби з розповсюдженням наркоманії. Здійснюється низька заходів щодо профілактики та боротьби з розповсюдженням наркоманії, визначені регіональною програмою. Для її реалізації залучаються людські та фінансові ресурси, є відповідне інформаційне та організаційно-правове забезпечення.

У третьому розділі – “Шляхи вдосконалення механізмів реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії” – досліджено роз'яснювальну та профілактично-просвітницьку діяльність із протидії та запобігання наркоманії; запропоновано створення національної системи протидії та запобігання наркоманії, визначено напрямки її діяльності та складові забезпечення ефективності.

На підставі аналізу визначено основні способи реалізації завдань профілактики та здійснено її систематизацію шляхом поділу на два рівні:

- загальну профілактику, основні напрями якої складають заходи організаційно-управлінського, правового, економічного, медичного, соціального та роз'яснювально-виховного характеру;

- індивідуальну профілактику правового, медичного та виховного характеру як процесу створення власного “морального імунітету”.

Реалізація і запровадження заходів відповідно до культурних особливостей населення дають позитивний довгостроковий ефект. Внаслідок грамотного проведення антинаркотичної профілактики вдається змінити ставлення в суспільстві до наркотиків, запровадити соціальний контроль.

На підставі аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду здійснення профілактичної діяльності зроблено висновок про те, що вона здійснюється на всіх рівнях: охоплює всі сфери попереджувальної роботи, від запобігання початку вживання наркотичних речовин до зменшення спричинених ними негативних наслідків для суспільства. Це заходи з інформування, освіти населення, раннього втручання та консультування, лікування, реабілітації, попередження рецидивів та соціальній реінтеграції при забезпеченні можливості своєчасного одержання допомоги і доступу до відповідних служб для різних контингентів населення. Оскільки акцент робиться на лікувально- профілактичній та реабілітаційній роботі (стосується, запущених випадків наркоманії, токсикоманії та алкоголізму), то найкраще розвинутою є вторинна та третинна профілактика, а щодо первинної, то у вітчизняному досвіді вона поки що не має системного характеру. Зроблено висновок про те, що результатом органічного поєднання вертикальної та

горизонтальної спрямованості профілактичних програм є широкомасштабна діяльність, що надає змогу:

- вивчати реальний ступінь враження підлітків та молоді і вести скоординовану, систематичну антинаркотичну роботу серед них;
- залучати матеріальні, фінансові, людські та інформаційні ресурси (ЗМІ), об'єднувати їх для впливу на “групи ризику”, людей із соціальними відхиленнями, злочинних груп тощо;
- визначати рівень готовності органів публічної влади, державних структур та громадських інституцій до взаємодії та співпраці щодо виконання накреслених заходів.

Показано, що застосовування принципу комплексного підходу до формування й реалізації ефективної державної політики актуалізує необхідність запровадження нових підходів до боротьби з наркоманією, включаючи й запобігання наркотичній злочинності в широкому значенні слова, в основу яких має покладатися ідея комплексності. А дотримання принципу державної наркополітики щодо необхідності врахування соціальної мімікрії наркобізнесу, який зростає з іншими небезпечними злочинами – тероризмом, корупцією, організованою злочинністю, відмиванням коштів, одержаних незаконним шляхом, потребує створення системи протидії та запобігання вживання наркотиків. Її основи ґрунтуються на тому, що основним принципом скорочення пропозиції є економічна складова-неотримання прибутку від незаконного обігу наркотиків в органічному поєднанні з суворою законодавчою регламентацією розподілу наркозасобів як необхідних ліків.

Обґрунтовано, що ефективність комплексного механізму реалізації державної політики щодо протидії та запобігання проявам наркоманії забезпечується функціонування його складових: організаційно-правової (нормативно-правові засади, організація і запровадження технології протидії); інституційної із залученням різних інститутів суспільства до профілактично-просвітницької діяльності; фінансової (кошти, матеріально-технічне забезпечення тощо); інформаційне та науково-методичне забезпечення.

Запропоновано створення національної системи протидії та запобігання наркоманії, запровадження якої сприятиме зменшенню факторів ризику для суспільства (рис. 1).

Вона побудована на використанні позитивного міжнародного та вітчизняного досвіду, але за основними своїми характеристиками (ідеологічними, політичними і соціальними орієнтирами, правовим фундаментом, основами організації) є якісно новою. Основи такої системи ґрунтуються на комплексі політичних, соціальних, правових та економічних заходів із посилення контролю за виробництвом нарковмісних препаратів в органічному поєднанні із суворою законодавчою регламентацією розподілу наркозасобів як необхідних ліків та профілактичній діяльності, що здійснюється на загальному та індивідуальному рівнях. Вертикальна та горизонтальна спрямованість сучасної профілактичної стратегії протидії та запобігання наркоманії здійснюється сукупністю суб'єктів реалізації

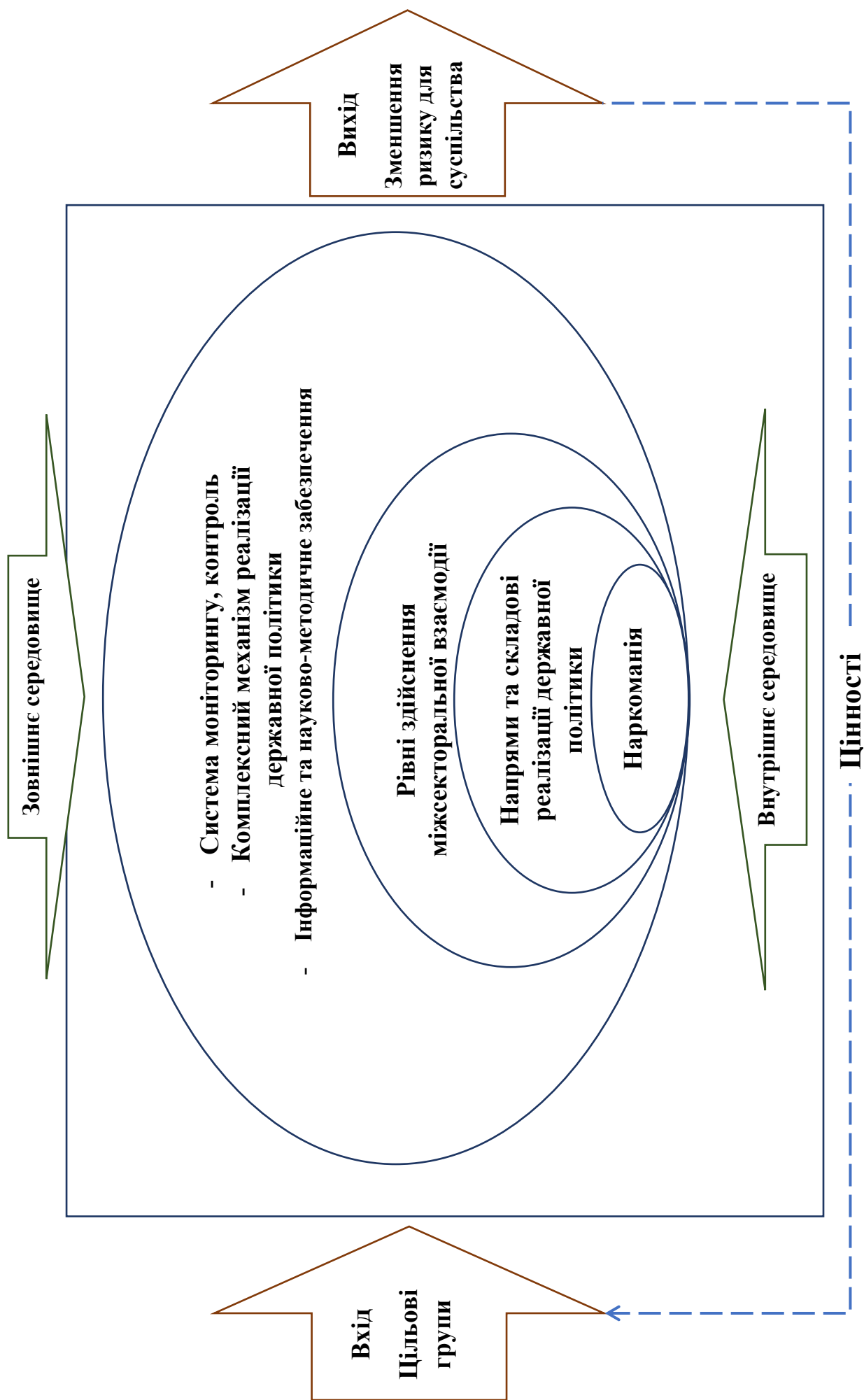

Рис.1 Модель національної системи протидії та запобігання наркоманії

державної політики на державному, регіональному та місцевому рівні на засадах міжсекторної взаємодії та функціонуванні комплексного механізму.

Він представляє собою певну підсистему і доповнюється підсистемою моніторингу та контролю, інформаційно-аналітичним та науково-методичним забезпеченням реалізації напрямків державної політики. Зазначається, що ефективність функціонування такої системи перебуває: у прямій залежності від впливу чинників, як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, глобалізаційних викликів; у постійній динаміці, змінюючи свій стан у залежності від рівня впливу кожного із вказаних чинників, функціонування та розвитку кожної з підсистем.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні запропоновано вирішення актуального наукового завдання щодо обґрунтування теоретичних положень і концептуальних підходів стосовно вдосконалення механізму реалізації державної політики із запобігання та протидії наркоманії в умовах реформування системи державного управління України та надання практичних рекомендацій з їхнього вдосконалення. Проведене дослідження теоретичних та практичних проблем надало змогу оцінити ступінь вивчення, сконцентрувати увагу на найбільш дискусійних питаннях, виявити “білі плями”, обґрунтувати методологію власного підходу, сформулювати низку висновків і рекомендацій, що мають теоретичне й практичне значення:

1. Проблема наркоманії є глобальною для суспільства, оскільки за сутнісною ознакою є більше соціально-економічна, ніж медична, що потребує боротьби не з наркоманами, а саме з наркоманією як з явищем. Сучасний стан і тенденції дослідження соціального феномену підкреслюють не тільки його соціальну значимість і взаємозв'язок зі злочинністю, а й необхідність розробки та здійснення ефективних заходів щодо запобігання та протидії наркоманії. Вони реалізуються через державну політику як цілеспрямовану діяльність публічних і приватних структур, співпраці з громадянським суспільством із розробки та реалізації методів, механізмів та інструментів дії правової, економічної, соціальної, психологічної та медичної, інших складових і є оптимальним синтезом об'єктивних тенденцій суспільного розвитку і суб'єктивних суджень людей про власні інтереси в суспільстві.

2. Державна політика щодо запобігання та протидії наркоманії має формуватися, як на збалансованих підходах і чітко визначених цільових установках, спрямованих на істотне скорочення немедичного вживання наркотиків, так і на усунення фінансових, організаційних, технічних, інформаційних та інших передумов функціонування наркозлочинності.

Державна політика України щодо запобігання та протидії наркоманії є органічним поєднанням двох складових: запобігання по боротьбі із злочинністю та політика у сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. За часів незалежності вона пройшла складний шлях розвитку, було прийнято низку нормативно-правових актів щодо регулювання та

правозастосовної діяльності, мали місце численні недоліки і прорахунки в законодавчому полі, не вирізнялися системністю й послідовністю дії влади в адекватному реагуванні на зовнішні і внутрішні наркозагрози.

3. З медичної точки зору наркоманія це стан періодичної або хронічної інтоксикації, психічний розлад, зумовлений залежністю від наркотичного засобу або психотропної речовини внаслідок зловживання ними. Разом із тим, це цілий механізм, спрямований на знищення суспільства, що потребує законодавчого підґрунтя для виявлення ринків збуту та попередження проявів. При державно-управлінському підході наркоманію слід визнавати як явище, що становить соціальну та економічну небезпеку, національну загрозу як для окремих держав, так і для міжнародного співтовариства. Основним напрямком такої діяльності є профілактика захворювань як складна система комплексних державних і суспільних, соціально-економічних і правових, медико-санітарних, психолого-педагогічних заходів.

Диференційований аналіз вітчизняної і світової наркотичної ситуації дозволяє виділити основні чинники, що визначають негативну динаміку проблеми. Умовно виділяються соціально-економічні, соціально-ідеологічні і біомедичні чинники, а за масштабом їх дії – глобальні, геополітичні, регіональні, властиві окремим прошаркам суспільства, мікрогрупам населення, сім'ям, особам. Основними тенденціями поширення наркоманії в Україні є: омолодження і фемінізація наркоманії; збільшення питомої ваги тяжких форм наркоманії, зокрема й полінаркоманії; поява нових видів токсикоманії серед неповнолітніх і молоді з розширенням асортименту токсинів і способів вживання; збільшення питомої ваги тяжких злочинів корисливо-насильницького та насильницького спрямування, що вчиняються наркозалежними особами; збільшення ринку “важких” наркотиків тощо.

4. На підставі узагальнення та систематизації сучасних праць з'ясовано, що переважна більшість досліджень проблемних питань поширення та протидії наркоманії здійснювалися в площині інтересів юридичних, медичних, психологічних, педагогічних та соціальних наук. Теоретичні і практичні напрацювання стосовно розробки механізмів реалізації державної політики протидії та запобігання наркоманії з точки зору державного управління, органічного поєднання в структурній цілісності правового, соціально-психологічного та державно-управлінського складових компонентів майже не проводилися, що й підтвердило актуальність теми дисертаційного дослідження та визначило методологію його проведення.

Механізм реалізації державної політики включає цілі, функції, сукупність засобів, методів і ресурсів, технологій та інструментів, що забезпечують виконання заходів (організаційно-управлінських; нормативно-правових; фінансово-економічних; соціально-психологічних), спрямованих на подолання негативних тенденцій у розвитку наркоситуації.

5. Світовий та вітчизняний досвід запобігання та протидії наркоспоживання та наркозлочинності свідчить про необхідність застосування інтегрованого підходу до розв'язання наявних проблем, який органічно поєднував би правові,

лікувально-профілактичні, реабілітаційні, профорієнтаційні та організаційні чинники щодо повернення наркозалежного до нормального життя, зниження незаконної пропозиції та попиту на наркотики. Розробка концепцій, програм, нормативних систем для нової політики контролю над наркотиками має ґрунтуватися на зосередженні зусиль суб'єктів реалізації державної політики саме на мінімізації шкоди від уживання наркотиків, замість простого оголошення певного класу лікарських речовин поза законом.

6. Механізм координаційної взаємодії в системі органів публічної влади це процес вироблення та реалізації спільних рішень із проблем, що потребують узгоджених дій для підвищення якісних характеристик прийнятих державно-управлінських рішень щодо реалізації регіональних та місцевих програм антинаркотичних дій, а також зменшення витрат на їх розроблення. Він є невід'ємною складовою комплексного механізму реалізації державної політики щодо протидії та запобігання наркоманії, оскільки надає змогу вирішувати проблему наркотиків на основі взаємопідсилювального, збалансованого, науково обґрунтованого та всеохоплюючого підходу.

7. Аналіз вітчизняного досвіду показав, що реалізація державної політики з протидії та запобігання наркотиків здійснюється спільно з громадськими, професійними, релігійними об'єднаннями, благодійними фондами, приватними та іншими структурами. До висвітлення питань профілактики наркоманії, алкогольної і тютюнової залежності та інших питань, пов'язаних з обігом наркотиків та пропагандою здорового способу життя залучаються засоби масової інформації. Систематизовані та цільові профілактичні дії з інформування і навчання різних верств населення, а також узгоджена діяльність різних органів влади, управлінь, служб та відомств на регіональному рівні дозволяють отримувати високу очікувану ефективність реалізації державної політики запобігання та протидії наркоманії.

8. Профілактика злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків-важлива складова в діяльності державних структур, адже дає змогу знизити не тільки рівень їх виявів, а й рівень смертності та хвороб населення, оптимізувати соціальну ситуацію в суспільстві, підвищити авторитет нашої держави у світі. Це потребує зосередження зусиль усіх суб'єктів реалізації державної політики, як на профілактиці й протидії незаконному обігу наркотиків, покаранні осіб, винних у вчиненні злочинів у даній сфері, так і на лікуванні наркоманів, застосуванні реабілітаційних заходів.

9. Національна система протидії та запобігання наркоманії ґрунтується на засадах інтегрованого комплексного підходу до формування й реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії, концептуальних документах (стратегії, програми, закони), так і конкретних кроках щодо організаційно-функціональних змін. Вона включає суб'єктів, задіяних у процесі реалізації державної політики, комплексний механізм, складовими якого є: організаційно-правовий; інституційний; фінансово-економічний; інформаційно-аналітичне та науково-методичне забезпечення. Крім того, запропонована система складається з трьох рівнів: загальнодержавного, регіонального та

місцевого, на кожному з яких відбувається відповідно до наявних повноважень та забезпеченості ресурсів вертикальна та горизонтальна спрямованість сучасної профілактичної стратегії з організації протидії, координації діяльності, регулювання та запобігання поширенню наркоманії.

10. У контексті досліджуваної проблеми важливого значення набуває подальше теоретичне обґрунтування функціонування механізмів реалізації державної політики щодо протидії та запобігання наркоманії в умовах глобалізаційних викликів, що постійно постають перед суспільством та ін.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Лужецька Н. А. Сучасний стан боротьби з наркоманією: медичний та правовий аспекти. Юридичний вісник. 2013. № 4. С. 159–167.

2. Лужецька Н. А. Причини виникнення наркоманії та механізми її поширення: державно-управлінський аспект. 2015. Вип. 17. С. 119–134. URL: <http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/E-17.pdf>

3. Лужецька Н. А. Реалізація державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії: механізм координаційної взаємодії. Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. Вип. 4 (68). С. 96–101.

4. Лужецька Н. А. Зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії. Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. Вип. 1 (69). С. 81–88.

5. Лужецька Н. А. Суб'єкти формування і реалізації наркополітики: координація і взаємодія їх діяльності. Система публічного управління в умовах децентралізації влади: механізми горизонтальної взаємодії : монографія / за заг. ред. Л. Л. Приходченко. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. с. 233–246.

6. Luzhetska Nadiya. Preventive activities as an integral part of implementing the state policy to prevent and combat drug abuse. Public Policy and Economic Development. 2016. № 9 (13). pp. 241–250.

7. Лужецька Н. А. Складові забезпечення ефективності системи протидії та запобігання наркоманії на національному рівні. Право та державне управління. 2017. № 2 (27). С. 163–169.

8. Лужецька Н. А. Новітня державна політика України щодо запобігання та протидії наркотикам: сучасний стан та перспективи. Юридичний вісник. 2017. № 2. С. 254–260. ВСТУП

Опубліковані праці апробаційного характеру:

9. Лужецька Н. А. Механізми протидії та запобігання проявам наркоманії. Державне управління в Україні: проблеми державотворення, виклики та перспективи: матеріали III Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів з державного управління (Одеса, 8 черв. 2012 р.). Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2012. – С. 96–100. URL: http://oridu.odessa.ua/9/buk/new_18_09_17-1.pdf.

10. Лужецька Н. А. Запобігання та протидії наркоманії: суб'єкти реалізації державної політики. Сучасні тенденції розвитку публічного управління: теорія та практика: пленарне засідання, матеріали та рекомендації Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Одеса, 2 листоп. 2012 р.). Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2012. С. 41–42.

11. Лужецька Н. А. Шляхи удосконалення профілактично-просвітницької діяльності із протидії та запобігання наркоманії. Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Одеса, 25 жовт. 2013 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. С. 41–42.

12. Лужецька Н. А. Реалізація державної політики із протидії та запобігання наркоманії на регіональному рівні: ресурсне забезпечення. Сучасні підходи до використання ресурсного потенціалу регіонального управління: зб. матеріалів наук.-практ. семінару (Херсон, 23 трав. 2013 р.) Херсон: Видавництво “ЛТ-Офіс”, 2013. С. 49–52.

13. Лужецька Н. А. Забезпечення здоров'я нації як елемент ефективного використання людського потенціалу регіону : методичні матеріали. Херсон : Видавництво “ЛТ-Офіс”, 2014. 33 с.

14. Лужецька Н. А. Правовий механізм реалізації державної політики із протидії та запобігання наркоманії на регіональному рівні: Херсонська область. Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи : матеріали V Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів з державного управління (Одеса, 15 трав. 2014 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. С.117–121. URL: http://oridu.odessa.ua/9/buk/new_18_09_17-3.pdf

15. Лужецька Н.А. Суб'єкти формування і реалізації наркополітики: координація і взаємодія їх діяльності. Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяченої 20-річчю утворення інституту. (Одеса, 29–30 жов. 2015 р.) Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. С. 141–143.

16. Лужецька Н. А. Діяльність Державної служби контролю за наркотиками: проблемні питання реорганізації. Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи: матеріали VII Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів з державного управління (Одеса, 27 трав. 2016 р.) Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. С. 109–112. URL: http://oridu.odessa.ua/9/buk/new_18_09_17-5.pdf

17. Лужецкая Н. А. Экономическая составляющая противодействия наркопреступности. Украина – България – Европейски Съюз: съвременно състояние и перспективи: сб. с доклади от международна научна конференция (Варна, 2016 р.). Варна: Издательство “Наука и економика”, 2016. Том 2. С. 209–212.

18. Лужецька Н. А. Державна політика щодо запобігання та протидії наркоманії: напрямки розвитку. Публічне управління: від теорії до практики: матеріали симпозіуму до 15-річчя утворення кафедри державного управління і місцевого самоврядування (Одеса, 25 лист. 2016 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. С. 113–118.

19. Лужецька Н.А. Соціальні стандарти як ефективна складова протидії вживання наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів не за медичним призначенням. Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспектив: матеріали VIII Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів з державного управління (Одеса, 26 трав. 2017 р.). Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. С. 111–113. URL: <http://oridu.odessa.ua/>

АНОТАЦІЇ

Лужецька Н. А. Механізми реалізації державної політики щодо протидії та запобігання наркоманії. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Одеський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентові України, Одеса, 2018.

У дисертаційному дослідженні запропоновано вирішення актуального наукового завдання щодо обґрунтування теоретичних положень і концептуальних підходів стосовно вдосконалення механізму реалізації державної політики із запобігання та протидії наркоманії в умовах реформування системи державного управління України та надання рекомендацій. Досліджено державну політику щодо запобігання та протидії наркоманії як наукову проблему теорії та практики. На підставі наукових праць зарубіжних та вітчизняних дослідників уточнено сутнісні характеристики й основні поняття “державна політика”, “наркоманія” та визначено причини виникнення і механізми її поширення. Встановлено понятійно-категоріальну визначеність “механізму державного управління”, “механізму реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії”, принципи, на яких ґрунтується механізм управління організацією.

Вивчено зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії; обґрунтовано змістовні складові механізму координаційної взаємодії суб’єктів її реалізації; здійснено аналіз наркоситуації в Україні та визначено механізми реалізації державної політики з протидії та запобігання наркоманії на регіональному рівні.

Досліджено роз’яснювальну та профілактично-просвітницьку діяльність із протидії та запобігання наркоманії як невід’ємну складову реалізації державної політики. Запропоновано створення національної системи протидії та запобігання наркоманії, визначено напрямки її діяльності та складові забезпечення ефективності.

Ключові слова: наркоманія, наркотики, державна політика, механізми реалізації державної політики, профілактична діяльність, протидія та запобігання, координаційна взаємодія, органи публічної влади, інститути.

Лужецкая Н. А. Механизмы реализации государственной политики по противодействию и предотвращению наркомании. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук государственного управления по специальности 25.00.02 – механизмы государственного управления. – Одесский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, Одесса, 2018.

В диссертационном исследовании предложено решение актуальной научной задачи обоснования теоретических положений и концептуальных подходов касательно усовершенствования механизма реализации государственной политики по противодействию и предотвращению наркомании в условиях реформирования системы государственного управления Украины и предоставления практических рекомендаций. Исследовано государственную политику по противодействию и предотвращению наркомании как научную проблему теории и практики. На основании научных трудов зарубежных и отечественных ученых уточнены сущностные характеристики и основные понятия: “государственная політика”, “наркомания”, определены причины возникновения и механизмы ее распространения. Установлено понятийно-категориальную определенность “механизма государственного управления”, “механизма реализации государственной политики по противодействию и предотвращению наркомании”, принципы, на которых обосновывается механизм управления.

Изучено зарубежный опыт реализации государственной политики по противодействию и предотвращению наркомании; обосновано содержательные составляющие механизма координационного взаимодействия его субъектов; проделан анализ наркоситуации в Украине. Определены механизмы реализации государственной политики по противодействию и предотвращению наркомании на региональном уровне.

Исследовано разъяснительную и профилактически-просветительскую деятельность по противодействию и предотвращению наркомании как неотъемлемую составляющую реализации государственной политики. Предложено создание национальной системы противодействия и предотвращения наркомании, определены направления ее деятельности и составляющие обеспечения эффективности.

Ключевые слова: наркомания, наркотики, государственная политика, механизмы реализации государственной политики, профилактическая деятельность, противодействие и предупреждение, координационное взаимодействие, органы публичной власти, институты.

Luzhetska N.A. Mechanisms for implementation of the state policy on combating and preventing drug addiction. - On the rights of manuscripts.

The Thesis for a Candidate Degree in Public Administration. Speciality 25.00.02 – Mechanisms of Public Administration. – Odessa Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Odessa, 2018.

The dissertation research proposes the solution of the actual scientific problem concerning the grounding of theoretical provisions and conceptual approaches regarding the improvement of the mechanism of implementation of the state policy on prevention and counteraction of drug addiction under conditions of public administration system reforming of independent Ukraine and providing practical recommendations for their improvement.

The state policy on the prevention and counteraction of drug addiction as a scientific problem of theory and practice is researched. On the basis of scientific works of foreign and domestic researchers, the essential characteristics and basic concepts of “state policy”, “drug addiction” are specified and the causes of its occurrence and mechanisms of its spreading are specified. It is accentuated that the biological (chemical), socio-psychological and psychological factors as well as causes and conditions of social, legal, ideological, economic, political and other nature significantly influence the level of drug use.

The conceptual and categorical definition of “the mechanism of public administration”, “the mechanism of implementation of the state policy concerning the prevention and counteraction of drug addiction”, the principles on which the organization management mechanism is based are established. It has been determined that the interdisciplinary nature of the mechanisms of implementation of the state policy on counteraction and prevention of drug addiction requires its research on the conceptual and categorical level and the disclosure of the multifunctional nature of the phenomenon of drug addiction (including medical and biological, social, economic, cultural, educational and educational, integration functions).

The foreign experience of implementation of the state policy on drug addiction prevention and counteraction was studied. A review of organizational and legal measures to solve the problem of preventing of spreading narcotic substances use at the international level is done. It is concluded that the international community joins efforts to prevent the spread of narcotic and psychotropic substances abuse producing unified forms of control over them.

The substantive components of the mechanism of coordination interaction of subjects of the state drug policy implementation are grounded; an analysis of the drug situation in Ukraine was carried out. The main tendencies of drug addiction spreading in Ukraine are identified: rejuvenation and feminization of drug addiction; an increase in the proportion of severe forms of drug addiction, in particular polynuclear drugs addiction; the emergence of new types of substance abuse among minors and young people with the expansion of the range of toxins and methods of use; an increase in the proportion of serious crimes committed by drug addicts of a selfish-violent and violent direction; a “heavy” drugs market expansion etc.

The mechanisms of implementation of the state policy on counteraction and prevention of drug abuse at the regional level (on the example of Odesa and Kherson oblasts) were researched.

The explanatory, preventive and educational activities on combating and preventing drug addiction as an integral part of the implementation of state policy are analyzed. It is proposed to create a national system of counteraction and prevention of

drug addiction on the basis of an integrated complex approach to the formation and implementation of state policy which is defined in the conceptual documents (strategies, programs, laws) and is reflected in specific steps regarding organizational and functional changes. It is grounded that the national system of counteraction and prevention of drug addiction involves subjects engaged in the process of state policy implementation, an integrated mechanism, the components of which are: organizational and legal (normative legal principles, organization and introduction of counteraction to drug trafficking technology); institutional (involvement of various institutes of society in the prevention and educational activities on the prevention and counteraction of drug addiction); financial and economic (means, material and technical support); informational, analytical, scientific and methodical support. The proposed system consists of three levels: national, regional and local, each of which in accordance with the existing authorities and resources provision, the vertical and horizontal orientation of the current preventive strategy on the organization of counteraction, coordination, regulation and prevention of drug addiction spreading.

Key words: drug addiction, drugs, state policy, mechanisms of implementation of state policy, preventive activities, counteraction and prevention, coordination interaction, public authorities, institutes.

Підписано до друку 16.03.2018.
Формат 60х90/16. Папір офсетн.
Гарнітура «Таймс». Друк цифровий. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 19/03.

Надруковано з готового оригінал-макету у видавництві
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України

Свідоцтво ДК №1434
від 17 липня 2003 р.
65009, м. Одеса, вул. Генуезька, 22.
т. 705-97-48
www.oridu.odessa.ua